

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ה, 2025
מספר השאלון: 22235
נספחים: לשאלה 6 (מפה)
לשאלה 7 (מפה)

היסטוריה

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

יש לענות על שאלה אחת מכל פרק.

פרק ראשון	–	מלחמת העולם השנייה והשואה	–	(50×1)	–	50 נקודות
פרק שני	–	סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל	–	(50×1)	–	50 נקודות
				סך הכול	–	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: 1. ספר הלימוד שאושר בנושא **מלחמת העולם השנייה והשואה** וספר הלימוד שאושר

בנושא **סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל**.

בספרים יכולים להיות קטעים מסומנים במדגש (מרק) או בעיפרון, אך בלי הערות בכתב, וכן תקופות או נושאים מסומנים באמצעות מדבקות (סימניות) הבולטות מן הספר.

2. עותק מודפס של כותרות יחידות ההוראה "איך יכול אדם".

שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

שימו לב: בסעיפים שבהם יש להביא מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת מספר העמוד שבו נמצא המקור.

פרק ראשון – מלחמת העולם השנייה והשואה (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 1–3.

1. מדיניות השלטון הנאצי כלפי היהודים בגרמניה וכלפי ארצות הכיבוש

א. לפניכם שני מקורות 1–2, המתארים את אירועי "יום החרם" (1 באפריל 1933).

מקור 1 – מיומנו של יוזף גבלס, שר התעמולה בגרמניה הנאצית, שהיה מיוזמי יום החרם.

1 באפריל 1933

החרם נגד תעמולת הזוועה של היהדות העולמית נכנס לתוקפו בכל רחבי ברלין והרייך. אני עורך סיור ברחובות כדי להתמצא. כל העסקים היהודיים סגורים. אנשי ס"א ניצבים בפני הכניסות. הציבור הוכיח סולידריות [הפגין תמיכה] מלאה בכל מקום. המשמעת היא מופתית. מחזה מרשים! הכל מתבצע בשקט מופתי... אחרי הצהריים צועדים 150,000 פועלים מברלין אל הלוסטגרטן. הם עומדים לצידנו נגד תעמולת הזוועה בחו"ל. אווירת ניצחון שאין לתארה שוררת בכול... העיתונות פועלת במלוא הקצב. החרם הוא ניצחון מוסרי גדול לגרמניה. הוכחנו לעולם כולו שאנו יכולים לסמוך על האומה כולה, וזאת בלי שהדבר יביא להפרעות סדר, ולו גם הקטנות ביותר. הפיהרר שוב קלע אל המטרה. בחצות אנו מחליטים להפסיק את החרם. עתה אנו מצפים לתגובה של העיתונות והתעמולה שבחו"ל.

(י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], השואה בתיעוד – מבחר תעודות, יד ושם, תשל"ח, עמ' 40)

מקור 2 – מתוך הספר "גרמניה הנאצית והיהודים" שיצא בשנת 1997, מאת ההיסטוריון שאול פרידלנדר.

להלכה [בעיקרון] היה החרם עלול לגרום נזק כלכלי חמור לאוכלוסייה היהודית... ואולם למעשה, הפעולה הנאצית נתקלה בקשיים מידיים. התברר שהתושבים אדישים למדי לחרם, ויש מהם שאפילו התעקשו לקנות בחנויות "יהודיות". לפי [העיתון הגרמני] 'פוליקשר גאובכטר'... קונים אחדים ב[עיר] הנובר ביקשו להיכנס בכוח לחנות בבעלות יהודית. במינכן, בעקבות ההודעות החוזרות ונשנות על החרם הקרב, התנהל מסחר ער כל כך בחנויות בבעלות יהודית בימים האחרונים של חודש מרס (הציבור עדיין לא ידע כמה זמן יימשך החרם) עד ש[העיתון] 'פוליקשר גאובכטר' קונן [התלונן] על "תושבים חסרי בינה אלה, הדוחפים בכוח כסף שהרוויחו בזיעת אפם לידיהם של אויבי העם ומוציאי דיבה ערמומיים". ביום החרם בתי עסק יהודיים רבים נשארו סגורים או נסגרו מוקדם. המוני סקרנים חסמו את הרחובות ברבעים המסחריים של מרכז העיר כדי לצפות באירוע בהתרחשותו: הם היו פסיביים [לא פעילים], אבל בשום אופן לא גילו איבה ל"אויבי העם", כפי שציפו מהם מסיתי המפלגה.

(ש' פרידלנדר, גרמניה הנאצית והיהודים – שנות הרדיפות, 1933–1939, עם עובד, 1997, עמ' 37–38)

– הציגו את ההבדל בין שני המקורות (1–2) בתיאור התגובות של אזרחי גרמניה על יום החרם.

הסבירו שתי סיבות להבדל שהצגתם. בתשובתכם התייחסו לשניים ממאפייני המקור האלה:

סוג המקור, יוצר המקור, מועד יצירת/פרסום המקור.

– על פי מה שלמדתם, הסבירו כיצד דימוי היהודי באידאולוגיה הנאצית בא לידי ביטוי בהחלטת המשטר הנאצי לזיום את יום החרם.

(26 נקודות)

ב. הסבירו כיצד פעל המשטר הנאצי לקידום רעיון "הסדר החדש" באירופה בשנתיים הראשונות של המלחמה. בססו את

תשובתכם על מקור מספר הלימוד ועל שתי דוגמאות נוספות. (24 נקודות)

2. הגטאות, יחס האוכלוסייה כלפי היהודים

א. לפניכם קטע ממקור מאת רוז'קה קורצ'אק, ובו היא מתארת את גירוש היהודים בעיר וילנה שבליטא מבתיים לגטו, בספטמבר 1941.

אכן עוקרים אנו לגטו... בעיצומו של לילה גירשו [השוטרים] הליטאים את היהודים מבתיים... אין כל היהודים מהלכים יחד. מובלים הם לפי הרחובות, הרבעים. המוני אדם עצומים, אנדרלמוסיה [מהומה] של זקנים וילדים, בעלי מום שיש לסוחבם ותינוקות המובלים בעגלות ילדים. בני אדם נוטשים את בתיים, שבהם ראו אור עולם [נולדו], חיו, סבלו ורוו נחת [נהנו], ויוצאים לדרך סמויה וסתומה. מכל רכושם נשאר להם עתה הצרור הדל הנישא על גבם.

מרבית היהודים המוסרים רהיטים וחפצים בידי פולנים מופרים, שכנים. במיוחד נמסר הרבה לשוערי הבתים, אגב בקשה שישמרו על החפצים בשכר תשלום שיינתן בעין יפה. השוערים, כמובן, נוטלים הכול. "חפציהם יהיו תמיד לרשותכם" - אומרים הם - "אצלנו בטוחים הם". כולם מביעים השתתפות בצער, אך אין מספיקים להצניע [להסתיר] את קוצר רוחם, את רצונם העז להיפטר כבר משכניהם, את רעידת הידיים התאוונית [בתאוה רבה], שעה שהן מושטות לנטילת הרכוש היהודי...

בה בעת משתרכים [הולכים באיטיות] מרחובות אחרים המונים המובלים בליווי שוטרים. לפי הפקודה חייבים הם להזדרז בהליכתם. בני אדם קורסים מיגיעה תחת נטל צרורותיהם. מכות שהונחתו בקת רובה מאלצות אותם להתרומם ולשרך דרכם...

ברחוב זאבאלנה מול סטראשון נעצרים ההמונים. [השוטרים] הליטאים מצווחים בקול "לעמוד!" והכול עומדים.

(ר' קורצ'אק, **להבות באפר**, מורשת [בית עדות על שם מרדכי אנילביץ] וספריית פועלים, הקיבוץ הארצי, 1965, עמ' 18)

– הסבירו כיצד בא לידי ביטוי במקור אחד מדפוסי ההתייחסות של האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות הכיבוש הנאצי.

על פי **מה שלמדתם**, הציגו את המניעים של מי שנקט דפוס התייחסות זה.

– בחרו במקור **מספר הלימוד** המציג דפוס התייחסות אחר של האוכלוסייה המקומית בארצות הכיבוש הנאצי, והסבירו כיצד דפוס זה בא לידי ביטוי במקור שבחרתם.

(25 נקודות)

ב. לפניכם כמה סוגי הנהגה שהיו בגטאות: היודנראט; מדריכי תנועות הנוער; אנשי חינוך ותרבות.

השוו בין היודנראט ובין מדריכי תנועות הנוער אנשי חינוך ותרבות, על פי שני התבחינים (קריטריונים) האלה:

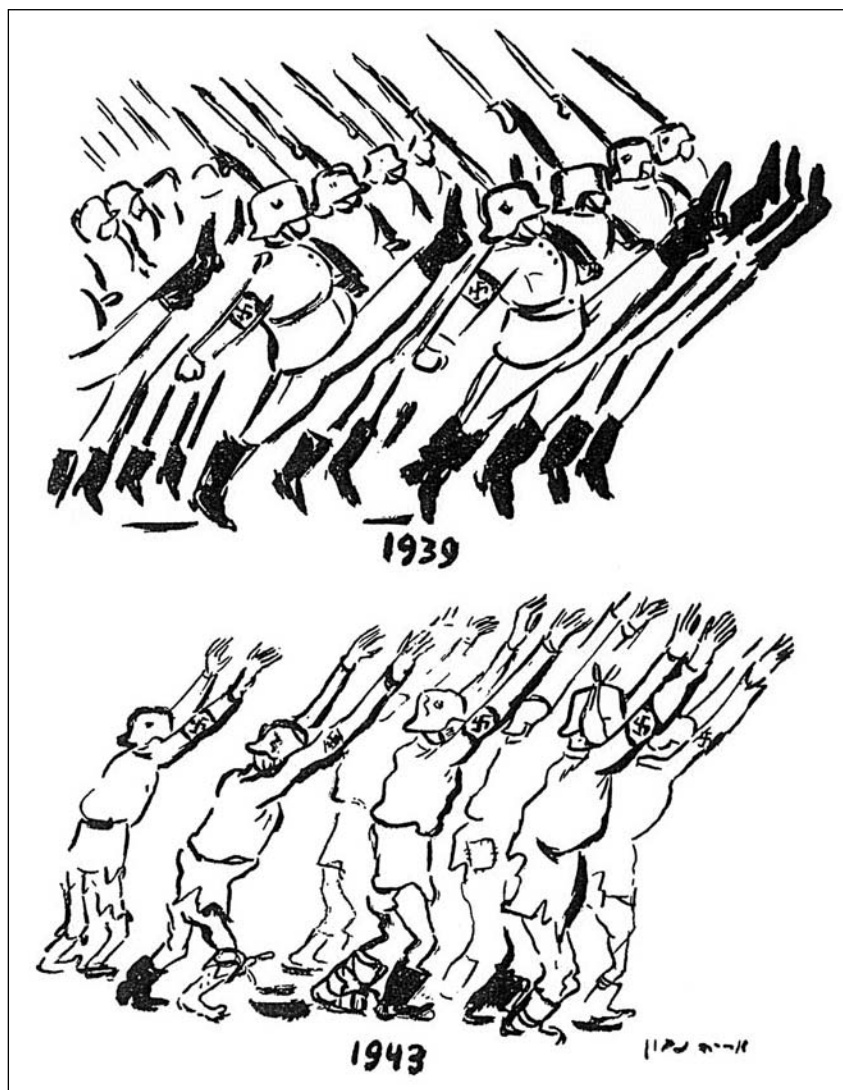
– תחומי פעילות

– קשיים

בכל אחד מן התבחינים הציגו נקודת דמיון אחת ו**הבדל** אחד. (25 נקודות)

3. מלחמת העולם השנייה והמאבק בנאצים

א. לפניכם קריקטורה של הצייר אריה נבון שפורסמה בתאריך 5/8/1943.

(א' נבון, בחזית ובעורף, עם עובד, תש"ה, עמ' 20)

- הסבירו כיצד השינוי שחל במצבה של גרמניה במהלך המלחמה בא לידי ביטוי בקריקטורה.
- על פי מה שלמדתם, הסבירו שניים מן הגורמים שהובילו לשינוי זה.
(25 נקודות)
- ב. - הסבירו מדוע הקריאה למרד נשמעה בגטאות דווקא בשנים 1942–1943. בססו את תשובתכם על מקור מספר הלימוד.
- מדוע לא כל תושבי הגטאות תמכו בהחלטה לצאת למרד? הביאו שתי סיבות.
(25 נקודות)

פרק שני – סוגיות נבחרות בתולדות מדינת ישראל (50 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4–7.

4. תהליך הדה־קולוניזציה, גורל היהודים בארצות האסלאם**א.** לפניכם מקור שכתב בשנת 1948 קוואסי אווסו, פעיל פוליטי יליד גאנה שבאפריקה.

האם לא נילקם בעד חירותנו? האם איננו נתינים בריטיים? מדוע יכולו אותנו על ידי ניצול וכפייה? מדוע לא נהיה עצמאיים?

ילדים מבכים וכואבים את אבותיהם שנלקחו.

תלמידים מתלוננים ודורשים עצמאות.

בפעם הראשונה בהיסטוריה של המושבה, מכללות מושבתות מסיבות פוליטיות.

איכרים זועמים על הגבלת התפוקה החקלאית ועל ניצולם בידי שלטונות המושבה [גאנה].

בעלי מקצועות חופשיים נפגעים, והממשלה מאיימת עליהם.

איזה זמן מר! אישקט נפוץ בכל מקום... איפה הצדק?

שפיכות דמים! ניצול! כפייה!... הבה לנו צדק נוצרי...

(נ' חזן, [עורכת], **צמיחת המדינות החדשות באפריקה**, יחידה 5, חלק ב, האוניברסיטה הפתוחה, 1980, עמ' 43)

הסבירו כיצד תהליך הדה־קולוניזציה בא לידי ביטוי **במקור**. בססו את תשובתכם על שתי דוגמאות מן **המקור**. (25 נקודות)

- ב.** – הציגו את ההשפעה של מלחמת העצמאות בישראל על היחסים בין יהודים ובין מוסלמים בארצות האסלאם.
- בחרו מקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד השפעה זו באה לידי ביטוי **במקור** שבחרתם.
- על פי **מה שלמדתם**, הציגו גורם נוסף שהשפיע על היחסים בין יהודים ובין מוסלמים באחת מארצות האסלאם. (25 נקודות)

5. עלייה וקליטה בשנות החמישים והשישים של המאה ה־20**א.** לפניכם מקור מספר שכתבה גולדה מאיר שהייתה שרה בממשלה בתקופת "העלייה הגדולה".

ב־1947, ימים אחדים אחרי שהחליט האו"ם על החלוקה, היו מהומות בעֶדן [מושב חסות בריטית בגבול תימן] וגם מצב היהודים בתימן הורע. אלפים מיהודי תימן ששמעו כי סוף סוף קמה מדינת ישראל, נטלו בייאושם ובאימתם את גורלם בידיהם לבסוף וברחו... הם הלכו בקבוצות של שלושים או ארבעים איש, סבלו התנפלויות של שודדים ערבים. אכלו רק פיתה, דבש ותמרים ככל שיכלו לשאת, ושילמו כופר מופרז לנסיכויות המדבריות השונות שבהן עברו - בעד כל אדם, עולל [תינוק] וספר תנ"ך. רובם הגיעו למחנות שאורגנו בשבילים בידי הג'וינט [ארגון סיוע יהודי] ובהם פעלו רופאים ועובדים סוציאליים מישראל; שם החליפו כוח, התפללו וקראו בספרי התנ"ך שלהם... בכל יום ויום הוטסו לישראל 500 או 600 יהודים תימנים... רכבת אווירית זו נמשכה כל שנת 1949, ועד שהסתיימה הביאה לישראל 48,000 יהודים תימנים.

לפעמים הייתי נוסעת ללוד ומסתכלת במטוסים מעֶדן בנחיתתם, משתוממת על כוח הסבל והאמונה של נוסעיהם התשושים. "ראית כבר פעם אווירון?" שאלתי קשיש אחד מגודל זקן. "לא", השיב. "אבל אתה לא פחדת לטוס?" הוספתי לשאול. "לא", חזר ואמר, בתוקף רב. "הכול כתוב בתנ"ך. בישיעה. 'ואשא אתכם על כנפי נשרים'."

(מעובד על פי: ג' מאיר, **חיי**, ספריית מעריב, 1975, עמ' 190–191)

- הסבירו מהו דפוס העלייה שבא לידי ביטוי **במקור**. בססו את תשובתכם על שתי עובדות מן **המקור**.
- הציגו את המאפיינים של דפוס עלייה אחר שנקטה מדינת ישראל בתקופה זו. (25 נקודות)

(שימו לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניכם שתיים מדרכי הפעולה שנקטה מדינת ישראל בקליטת העלייה הגדולה:

– מדיניות "כור ההיתוך" (מיזוג גלויות)

– הקמת המעברות

הסבירו איזו בעיה ניסתה המדינה לפתור באמצעות כל אחת מדרכי פעולה אלה, ומהו הקושי שנוצר בעקבות זאת.

(25 נקודות)

6. מלחמת ששת הימים (1967)

א. בנספח לשאלה זו מוצגת מפה המתארת את המהלכים הצבאיים של ישראל במלחמת ששת הימים.

– על פי **מה שלמדתם**, הציגו את הנסיבות לפרוץ המלחמה.

– הציגו את מהלכי המלחמה שמתוארים **במפה**, והסבירו כיצד שתיים מן הנסיבות שהצגתם אפשרו את

מהלכי המלחמה האלה.

(25 נקודות)

ב. הציגו את ההשפעה של מלחמת ששת הימים על מדינת ישראל בתחום המדיני-ביטחוני ובתחום החברתי-פוליטי.

בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד ההשפעה של המלחמה באחד מן התחומים האלה באה לידי ביטוי

במקור שבחרתם. (25 נקודות)

7. מלחמת יום הכיפורים (1973)

א. בנספח לשאלה זו מוצגת מפה המתארת את המהלכים הצבאיים של סוריה ומצרים בימים הראשונים של

מלחמת יום הכיפורים.

– על פי **מה שלמדתם**, הציגו את הנסיבות לפרוץ המלחמה.

– הציגו את מהלכי המלחמה שמתוארים **במפה**, והסבירו כיצד שתיים מן הנסיבות שהצגתם אפשרו את

מהלכי המלחמה האלה.

(25 נקודות)

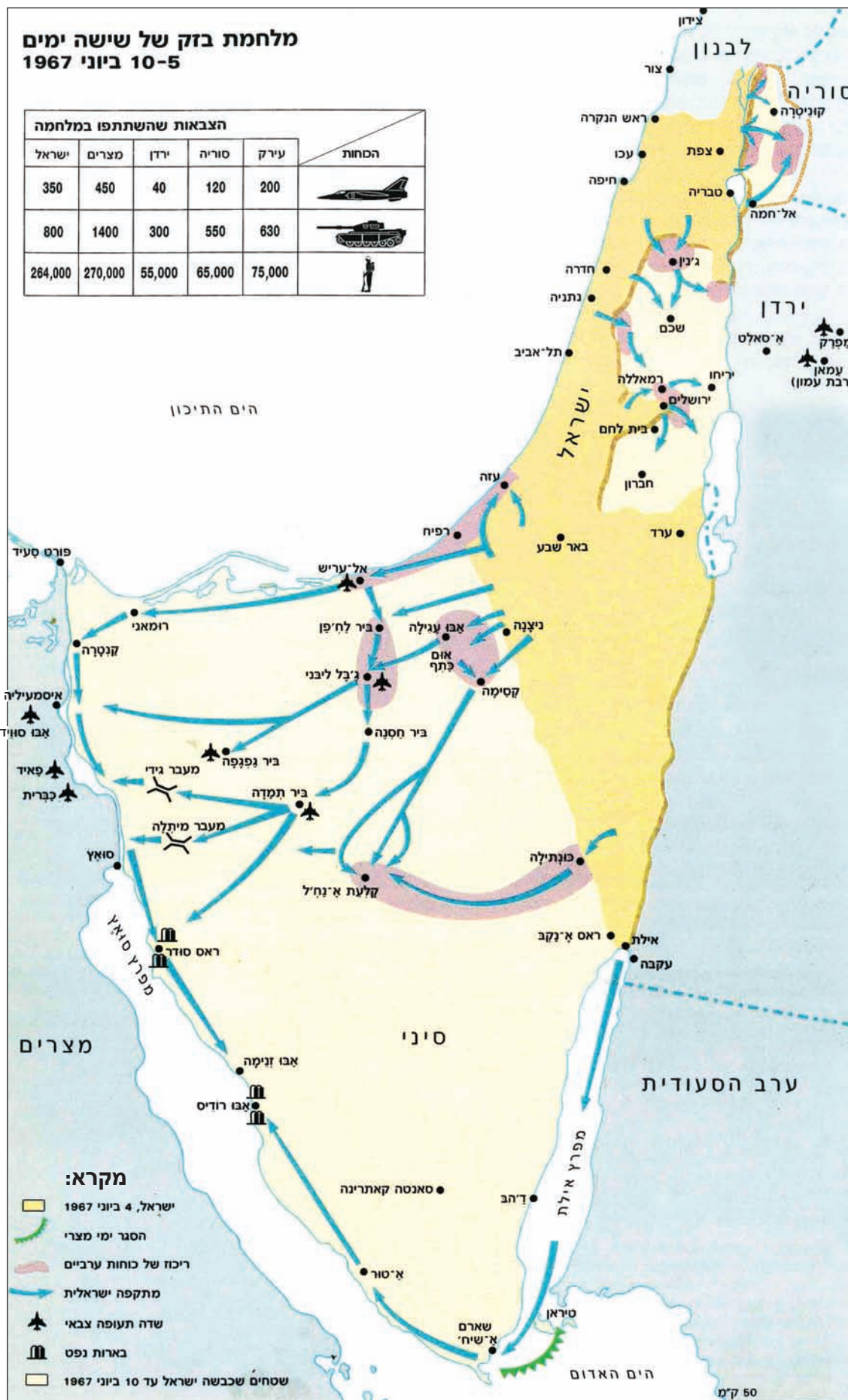
ב. הציגו את ההשפעה של מלחמת יום הכיפורים על מדינת ישראל בתחום המדיני-ביטחוני ובתחום החברתי-פוליטי.

בחרו במקור **מספר הלימוד**, והסבירו כיצד ההשפעה של המלחמה באחד מן התחומים האלה באה לידי ביטוי

במקור שבחרתם. (25 נקודות)

בהצלחה!

נספח לשאלה 6 – מפה

מלחמת יום כיפור, שלב הבלימה

מקרא:

- שטחים שבידי ישראל מאז 1967
- מתקפת צבאות סוריה ומצרים, 9-6 באוקטובר 1973
- שטחים שכבשו צבאות סוריה ומצרים

הים התיכון

ירדן

ערב הסעודית

מצרים

הים האדום

סוריה

לבנון

ראש הנקרה

סבריה

חיפה

שכם

תל-אביב

רמת עמון

ירושלים

חברון

באר שבע

רפח

אל-עריש

ניצנה

קסימה

ביר חסנה

ביר נפספה

מעבר מיד

מעבר מיתלה

קלעת א-נחל

כונתילה

אילת

עקבה

מפרץ אילת

ג'יבה

ד'הב

סאנטה קאטרינה

הר משה

א-טור

אבו רודיס

ראס סודר

איסמעיליה

קנכרה

רומאני

סואץ

מפרץ סואץ

שארם

א-שיח

טיראן